

Tady je Matěj Skalický a tohle je Vinohradská 12.
Odstáta demokrací je zhoda lidí.
Slaví nejde o tolik nebo těji pozice v čele mistrovské tabulky, jejíž město zajišťena.
Odkud z daleka přiletěla nad Prahu také velká černá vrána.
V tomto okamžiku se ozvala ostrá strzelba, lidé prchají směrem k naší budově.
Byl nalezen pro radiofony vhodný a přilehavý český název rozhlas.
Všechno nejlepší rozhlas se právě dnes tě je 100 let.
Byl si tu v momentech, kdy tomuhle národu bylo nejhorší.
A my ti to nikdy nezapomeneme.
Naopak pojďme si tvůj život připomenout.
Smilovníky rozhlasové historie.
Evou Ješutovou a Tomášem Černín.
Dnes je čtvrtek 18. května.
Přesně před 100 lety se v Československém éteru po první ozval rozhlas.
Dobrý den, vítajte ve Vinohradské.
12. Evo Ješutová, já vás zdravím.
Dobrý den.
A Tomáš Černý, ahoj Tomáši.
Dobrý den, ahoj.
Pani Ješutová, koho to napadlo?
V těch 20. letech.
Že si postaví látkový stan, někde na louce vek belých,
že tam si vypůjčí pijáno a že začne vysílat?
Ono, to nebylo o tam postavení stanu,
ale spíš o tom začít vysílat.
Byl to inženýr svoboda, který byl v Americe,
byl to podnikatel ve filmovém průmyslu.
Odjel do Ameriky, aby se seznámil s novinkami ve filmu
a vrátil se poslední rády.
Aby tam trochu opisoval v Americe,
protože tam už to samozřejmě frečilo,
i když na komerční vlně aběžně se vysílali
džezové koncerty z různých klubů a podobně.
Takže tam on to načuchal,
abych tak řekl velmi intenzivně.
On byl takový ten hybatel,
oslovil redaktora národní politiky Miloše 14.
Došlo k fúzi z Radioslavií,
což byla to vlna, která vyráběla rozhlasové přístroje.
A to všechno, že z tohle krásně spojilo vedlo k tomu,
že 18. května 1923 mohlo rozhlas začít vysílat.
Radiožurnál, Psáno-Francouzky?
Ano.
To je název ten vyplnul z čeho?

Pravděpodobně z toho, že Miloše 14. byl novinář,
čili žurnalista.

Jasně.

A předpokládal, že radiofon je umožný,
rychle a spolehlivé šíření zpráv,
čili to má pořád k tomu žurnalismu velmi blízko.

I když je současně pravda,
že Miloše 14. byl člověk,
který hrozně moc věřil v takovou ideu, myšlenku,
že rozhlasové vysílání se stane
něčím tak převráceným, jak byl třeba, kynichtisk.

Jak to vysílání vypadalo na začátku?

To se vůbec nedá s dneškem srovnávat.

První vysílání bylo hodně krátké
oglašení identifikace stanice,
což je také společné vlastně s dnešním dobou.

To se nezměnilo.

Nesudake stanice identifikují.

Mimo chodem, protože do toho vstupují,

hned budeš pokračovat,

ale já musím doplnit jeden zvuk,

který, a ty,

schválně do toho zvuku mluv,

a tím si připomeneme,

jak to vysílání vypadalo budělat.

To nějaké časové znamení?

Časové znamení v té době neexistovalo,

to se zavedlo,

až po 3 letech vysílání.

Ale to bylo na začátku.

A vysílalo se živě.

Neexistovali nosiče zvuku, záznamy.

Výma teda gramodesky,

ale gramofónce do rozhlasu

dostal vlastně až roce 26.

Prvná, co teda tomáš dělal tady?

Modulace, předpokládám.

To byl rušivý zdón,

který provázil ta první vysílání,

protože v té době se s tou radiofonií

ve smyslu mluveného slova moc nepočítalo.

Eeter byl plný mrozový abecedy.

Takže ve chvíli, kdyste si naladili

rádiu, žurnál, tehdejší,

no tak jste k tomu poslouchali ještě tenhle modulační tón,
který samozřejmě hrozně otravoval,
nicméně byl tam přítomný.
To vysílání tedy vypadalo jak?
Bylo tam to oznámení stanice, to jste vy říkali.
A co se jako vysílalo?
Tak bylo budební produkce většinou,
to bylo živě v těch prvním dvou letech.
Hrálo se?
Ano, hrálo se.
A pak se začali vysílat správy.
První byly povětnostní, dnes tní meteorologické.
A pak přibyli sportovní.
Kromě toho se vysílali burzovní správy.
To si mohl dovolit málo kdo.
Taky první koncesionáři
byly zhrad továrníků,
statkářů, právníků
a především
dobře situovaných lidí
střední a vyšší třídy.
Kvapem teď uteču těmi 20. léty
první sportovní přenosy,
první reportáže.
První přenos z národního divadla 25.
Tohoto bylo se pouštá.
Byly tam i rozlasové přednážky,
že ho dlouze se mluvilo.
Tam už toho nějakého masarika nahraného máme,
toho si i můžeme takhle spětně
i po těch 100 letech pouštět.
Masarika máme nahraného už z roku 1928.
Demokratie
není pouze formou státní.
Vývoř také metodou
všeho veřejného
a soukromého života.
To byly první jeho dva projevil,
které tenkrát
položili základy Zvukového archivu
rozhlasu a je to
projev k desátému výročí republiky.
Stát má
duchovní smyslen maravný.

A projev v dětem
z 28. hoří na 28.
Pak byla 30. léta
a ta sou hrozně důležitá, protože
ve 30. letech zruša v polovině
přicházají do rozhlasu lidé
jako Ingeni Rilzevcin Cibus,
který dostal za úkol vytvořit vůbec
představu o tom, co je to rozhlasová reportáž.
Dává lidí, černé hůste,
dává lidí, které vroubí
chodníky,
všech čtyřech stranách na městí.
Znamená mikrofon se ocitá
mimo rozhlasové studio, ocitá se na ulici,
na slavnosti, na koncertě
a je potřeba vymyslet,
jak to uděláme, aby to v tom zvuku
funglovalo, takže vznikla potřeba
reportář.
A když šli reportéři do terénu
tak už neodcháali z toho stanu ve Kbelích,
protože rozhlas přestěhoval
na dnešní vinohradskou
3-du-duo nově postavené budově
a v roce 1933
těch reportérů měl mnohem víc,
Františe Kocourek například.
Františe Kocourek asi
každého jako první napadne
jeho reportáž 19. března 39
a jeho černá vrána,
kdy je komentoval
přehlídku Vermachtu
na Václavské náměstí.
Rozhlas a druhá světová válka
je to ten nejsilnější příběh,
který má ten hedun za sebou.
A takhle vlastně nejvíc
plnil tu veřejnou právní službu,
protože v podstatě on
se v té chvíli stál organizátorem
života celé země.
Je zech z hodin, tím to začalo.

Ano, hlasatel zdeněk Manchel,
který podpořen
s poustou spolupracovníků
usoudil, že právě teď je ta chvíle,
takže na místo toho,
aby napřed hlásil německy
a pak český, jak se to závěl,
když se to závěl,
aby napřed hlásil německy
a pak český, jak se to muselo dělat
po celou dobu války, tak to skombinoval
a řekl je zech z hodin.
A přestalo hlášení v něm čině.
Což se Němcům nelíbilo,
šli z jedna v pořádek
a už se to postupně rozíždělo.
Volala Českoslovenky rozhlas,
prahás, na velmi čtyřl
a na velmi čtyřl.
Začalo se bojovat o rozhlas.
Pozor, pozor,
třumležitá výzva.
Přetržitě neprzestali jsme vysílat,
přesunuli jsme se jenom do hůsová zboru
na nějakou tu dobu.
Práha byla jedinu místem,
ze kterou se byhem celého postání
vysílalo, že se vysílání nepodářilo umlčit.
A rozhlas skutečně plnil,
jak řekla Evo tu povinnost
výzvané služby, byť o veřejnoprávnosti
ještě v té době nikdo nic nevěděl,
že koordinoval, zařizoval
a i potéval se třeba repatriční vysílání.
Představte si,
že se vracíjí přes celou Evropu
miliony lidí.
Sou odvezení do koncentračních táborů
mají se vrátit do domu,
není jak neví se o jejich osudech,
neví se, jestli zemřeli, jestli žijí.
To znamená, do rozhlasu přicházejí zprávy.
Hledá se Aneška Malíková 14 letá,
měla by snad být tam a tam.

Rozhlas to vysílal po celé Evropě
a lidé se díky tomu dozvídali o tom,
že jejich přípuzní přežili,
kde jsou, jak je dopravit domů,
kdy přijedou, jak se dostanou.
To repatriční vysílání je jedna z nejdůležitějších kapitol,
kdy se vlastně dá říct,
že rozhlas byl
nesmírně užitečný.
Zdrašně moc pomohl lidem.
Zdrašně moc pomohl lidem.
Když se vlastně dá říct,
že rozhlas byl.
Zdrašně moc pomohl lidem.
Zdrašně moc pomohl lidem.
Zdrašně moc pomohl lidem.
Dela.
Vrátil dneň.
Zdrašně moc pomohl lidem.
Dela.
Když se vlastně dá
svět po lidem,
přijel s nánov vibration.
48 a dál už jsme se posunuli zase na té dějové lince o pár let do předů.
My prostě chceme, aby vám již nikdo nikdy nemohl háť o tom, že se u nás budou dělat kolkotí.
Byl i rozhlas hláskou trobou komunistického režimu, nešlo to jinak?
Byl. Byl od samého počátku. Ono vlastně to souvisí s tím, že od roku 1945 se formovalo původní
rozhlasové spravodajství.
A komunisté si byli velmi dobře vědomy síly rozhlasu jeho vlivu, takže to spravodajství obsazoval
svými lidmi.
A osobnosti jako s deněkmančál nebo Stanislav Kozák, hlasatelé revolučního vysílače dostali
okamžitě ještě v unoru zákaz vstupu do budovy.
Pak následovali teda další čistky, tím pádem se rozhlas dostal zcela do područí komunistické strany.
No a další rána, v padesátých letech. Vyšak tomáší vždycky říkáme, že rádio má ty nejlepší obrázky,
protože si vy myslíš v hlavě.
No jo, ale v těch padesátých letech přišlo medium, které mělo ty obrázky.
To je pravdá. Však se taky velmi bohatě uvažovalo o tom, jestli televize rozhlas smaže z historie,
protože pro džbichom měli něco jen poslouchat, když to můžeme také vidět.
A existuje úsloví, které říká jednou vidět lepší než tisíc krát slyšet.
Předný česný úkol, aby k vás pozdravil jako první posluchače, vlastně jako první diváky
československé televize.
Přijívám příjemnou podívanou a příjemný poslych.
Jednou, že se ukázalo, za prvé. Stejně jako na počátku rozhlasu i na počátku televize, televizních
přimačů bylo málo.

Obrázek na televizní obrazovce byl velký asi také dnešní třeba větší mobilní telefon.
Co dneska stačí?

No je samozřejmě, ale ta bedínka byla obrovská a dráhá.

A přidávala se lupa, co pamatou, zvědčovat si sklo před obrazovku.

A zase scházely se celé rodiny, aby se mohli podívat na televizi.

Už jsem hrál leciake, snadné i těžké, už si ani nevzpomenu kolikých bylo, ale takového lakotu lakotného.

Takového vidří ducha jsem ještě nedával.

Jednou, že ta televize zaprvé.

Z počátku patřila k rozhlasu, protože televize vznikla jako v podstatě jedno oddělením československého rozhlasu.

Bylo to logické, tady byla technika, tady byly lidé, kteří v nějakým způsobem dokázali už vytvářet elektronické medium.

Takže to spadalo pod československý rozhlas, takže my dneska, když chceme televizáky trochu poštučnout,

tak jim říkáme, jo vyslavíte výročí, jak jsme my v rozhlasu začali dělat televizi.

Aho, přesunujíc, jsme vás tam do Malostranské besedy, tam si dělejte, co chcete, ale jenom díky nám.

Tak, tak, přesně.

Televize je rozhlas, jak výme dneska nikdy nesmazala, protože se velmi rychle ukázalo, že televize je úplně jiné medium, že to není obdoba rozhlasu z obrázky, že funguje jinak a že rozhlas si obhájí svoji pozici v tom, že přináší úplně jiný druh estetyky.

Máme tady vážnou hudbu, máme tu balet, máme tu výdvarné umění a máme tady rozhlas.

A právě protože to zdělení je tak jiné, je tak odlišné a nese sebou tolik kvality vnitřní, že vlastně oběta média obhájila svoji pozici a přestože televize, ale až někdy v sedm desátých letech,

zdominovala existenci rozhlasu, tak ale rádio nepřestovalo existovat, protože prostě má smysl furt.

Já si myslím, že má smysl mimo jiné i proto, že je daleko pohotovější než televize, pokud je o aktuální události.

Přítika s mikrofonom a vysílet je opravdu snazší, než když to má udělat televize.

No což se ukázalo už třeba v 60. letech, 68. osmí, kdo to byl tenkrát,

kdo informoval Čechoslováky, že vojska překročila hranice jako první, kdo to byl.

No pochopitelně to byl rozhlás konkrétně Vladimír Fischer, hlasatel.

Kolik to bylo? To bylo někdy kolem půlno?

1,55.

V té době rozhlási všte nevisílal 4,20 hodin, takže tam byla pauza, ale zajistili právě prodloužení vysílání dokud ta správa nebude odvisílaná.

No a ve 4 hodiny začala ráno další od nejena 20. rozhlás vysílat

a Hofmann nechal vypnout vysílače, to je známá věc,

pak po vědnávání přes Józefa Smrkovského tuším tenkrát

a další chcete vysílače znovu teda rozjely a ta správa vlastně o to vstupu okupačních vojk se opakovala ještě několikrát.

Z té době nejslovnější takové to raní vysílání věřestovičkové,

Jerony Majanička, Jana Petránka a další Slávy Volného taky.

V tomto okamžiku se ozvala ostrá strzelba,

ryde prchají směrem k naší budově před strzelbou, kulometu, samopalu,

kterí byly ve studiu a to jsou takové ty slavné záběry toho,

jak rozhlas vyzívá ke klidu, ale za okni se ozývá intenzivní strzelba z Vinohradské.

Tatolech, těchto okamžitých jsou střelby na dveře Česko-Slovenského rozhlasu.

Myslím, že to bou brzo poslední slova, kterou nám klišíte.

Ale třeba méně známe nebo méně často připomínané a o to silnější jsou záběry právě Slávy Volného, což byl redaktor domácího zpravodajství a on jako jediný tehdy z toho okupovaného rozhlasu proklouzl ven, jakým si postraním vchodem a měl přezramenu reportážní magnetofon.

A nahrával v Pražských ulicích, co se děje, jak na to lidé reagují.

A tam se dají najít neobvykle silné a málo oddyp připomínané záběry.

A kdy nám připravili naši přátelé, který jsme milovali celý život, největší sklamání. To jim řekněte.

70. a 80. léta normalizace, tak ned přepochládám, že tam by chom rádi na něco konkrétně vzpomínali.

Ale říkám si, jestli potom posametové revoluci, kdy jsme to měli i spoustu nových technologických vymožeností,

když jsme si prostě neřekli, tak ten starý čas končí, ty pásky, na které se tady léta stříhalo, už můžeme zahodit a přichází internet.

Co ti k tomu říct?

Tak, přesně.

Já nevím, jestli ten přelom, pokud de o vysílání rozhlasu o nějaký podsíd atmosféru obsah vysílání, jestli je do té míry určován tou technologií.

Oni ty magnetofonové pásky, ta analogová technika funguje zhruba až do roku 2000.

Kdy přicházejí, nebo vracejí se lidé vyhození po roce 1968, opět se u mikrofonu ocitá Petrány

Kštěvíčková a samozřejmě mnozí další,

tak technologický rozhlas běží dál, ale samozřejmě proměňuje se to, co se smí a může říkat a to, co se říkat chce.

Přesto, kdybychom si poslechli nahrávku, třeba správ z roku 1991-2005, tak uslyšíme něco velmi podobného jako v 80. letech.

Dobrý večer, vítáme vás uposlecho rozhlasových novin, nejprve přehled hlavních událostí.

Prezident Republiky Václav Havel zabíral na jednodyní pracovní pobyt do Bratislavy.

Vlastně až s nástupem komerčního vysílání se všechno jako by rozvolňuje na jednu to vysílání je mnohem méně formální,

nebo začí nábyt mnohem méně formální, protože je komerční vysílatele v rámci toho dualního systému.

Na jednu přinášejí smích, na jednu přinášejí uvolněnost, na jednu přinášejí jinou muziku, jiný styl komunikace,

a teprve někdy v té polovině 90. let se to proměňuje.

Ahoj Praha, ahoj Střední Evropo, tady je taky Evropa, ale s dvojkou na konci a svátkem na začátku.

Ale zase to byl rozhlasné, rozhlasa jeho příběh s Evropou dvě.

Evropa dvě by nebyla, kdyby do toho nevstoupil.

V té době je ještě československý rozhlas, než se potom v roce 93 zničil český rozhlas, takže i u toho vzniku dualního vysílání.

Sme se hráli roli.

A pokud se stále ještě ptá ten, co se tak zvláštního děje, že z toho nemůžu popadnout dech a točí se mi hlava.

Evropa dvě vysílá od téhle chvíle česky.

U spousty situací při vzniku těch privátních rádí na začátku 90. let stály lidé z československého a z českého rozhlasu.

Bez nich by to nešlo, protože to ní do neuměl, takže z vukaři, redaktoři zakládaly jsou koromá rády a s obrovskou touhou říkat to, co chci, že mi do toho ní do nebudem luvit, že si to mohu dělat po svém. Přesto ty vynálezi, tak ty stejně museli to rozhlasové vysílání nějakým způsobem změnit ne, digitalizace, internetyzace.

Už jsme nenosili ty obrovské magnetofony ven, už jsme nosili malé krabičky plněné minidisky.

To bylo od počátku, že ta technika to vysílání velice výrazně ovlivňovala, no a digitalizace to pochopitelně je obrovský přínos pro rozhlas pro všechny pracovníky, takže ten posun je obrovský.

A i ten záznam se samozřejmě, nebo to kam mi zaznamenáváme audio, to se všechno proměnilo, než jsme došli k těm jedničkám nulám, tak to jsme od vozkových desek, folii, jsme prošli si tu cestu přes ty pásky.

Netofonové pásky začínají s počátkem druhé světové války zhruba a končíte prve někdy kolem roku 2000.

Museli jste znát specifika rychlostí posubu, aby vám to nemluvalo pomalu.

Nebo návokal se se, byste tam posílí vykladat krykle.

Stíalo se nůžka, má lepnice ty pásky, ty máš jedním klikem.

A dneska na mixtážním pultu je počítač.

Rozlas už mlade lidi tolik netáhne, jako dřív.

Mají jiné možnosti, kde se bavit, kde poslouchat, kde sledovat média a tak.

Ale jsou tu podkásty, je to takové nové rády od nové doby.

Já si netroufám říct, že rozhlas mladej lidi netáhne.

Samozřejmě žené masovie.

Myslím si, že ale s audioknihami a spodkásty na Růsta nebo vrací se možná, oblibá audia.

To znamená posloucháme něco, máme to ve sluchátkách.

Vlastně mnohem víc, než dřív posloucháme do sluchátek.

To znamená, že vlastně to, co říkáme do mikrofonu, už není pro nějakou skupinu lidí, ale mluvíme vždycky k jednomu, což je vlastně velké, koža.

A myslím si, že s poslechem rozhlasu je jako takové hostou, oblibou se to má trochu jinak, než se obvykle míní.

Většinou se říká, jsou to takové vrstvy, tě nejstarší posluchači postupně odejdou a od spodu neprirostou žádní mlačí, to znamená, postupně to vymyží.

Já si myslím osobně, po své zkušenosti 30 let v rády,

že je to možná malinko jinak, protože v každé generaci, i mezi 20 tníky, i mezi 90 tníky, se najdou lidé, kteří pro ten audioposlech mají smysl.

Jí to stejně i rozhlasová historička?

Vidím to naprosto stejně, jako to máš, protože znám mezi mladými lidmi spoustu těch, kteří třeba nesledují televizi, nezajímají je filmy, ale poslouchají rozhlas a hodně poslouchají i podkásty, což je právě obrovská výhoda toho, že se těm informacím dostanou,

když na to mají čas, že není nutné být online.

A mimochodem víte, kdo předpověděl podkásty? Nevíte.

Ty? Ne. Někdo trochu chytřejší.

Už v roce 1932 napsal Bertolt Brecht významý dramatik.

Uvahu o tom, co by mělo být rádio. A v podstatě předpověděl,

že by to měla být sociální síť, protože předpokládal,

že by to měla být obou straná vše smírová komunikace lidí mezi sebou.

Čili vlastně sociální síť. A zároveň říkal,

že každý, kdo to poslouchá, by taky zároveň měl mít možnost do toho mluvit

a udělat si vlastní vysílání. Takže v podstatě mluvil o podkástech.

Takže je s to letinom začátek? Je to začátek určitě něčeho nového a velkého předpokládám.

Vzledam k tomu, co jsem říkal o tom, jak některé věci v rozhla se děláme v podstatě

a teď nemluví o technologie. Pořád stejně. A jak ho cítíme, tak je to opravdu jinom začátek.

A myslím si, že fenomény jako umělá inteligenci do toho vnesou netušené možnosti.

Tak nám do těch příštích 100 let přiho hodně štěstí. A děkuju, že jste si o tom se mnou tady mohli popovídat.

Také děkuji a přeji rozhlastou do další stovky hodně úspěchu.

Za 100 let se tady sejdeme a popovídáme si o tom, tak brzo na slyšené.

Zcela určitě.

Tohle už je všechno z Vinohradské 12. Z pravodejského podkástu Českého rozhlasu.

Dnes s archivářkou a historičkou Evou Ješutovou a Tomášem Černým dramaturgem

se zaměřením nejen na historie rozhlasu. Vyprávěli jsme příběh našeho rády.

Touto epizodou bychom chtěli poděkovat všem rozhlasákům, kteří v dobách nejtěších zůstali u mikrofonu a byli se svými posluchači.

Delký dík patří taky těm, kteří za rozhlas vojovali mnoho z těchto hrdinů padlo.

A ještě jedno díky, díky vám všem, že jste pořád s námi.

Naslišenou zítra.